

Debatten om bibliotek på entreprenad hösten 2010 på BIBLIST och i pressen

Lena Lundgren

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

Debatten om biblioteksentreprenader har förts dels på Biblist och dels i massmedia. Det följande är ett försök att lyfta fram några synpunkter som har framförts inom och utanför biblioteksvärlden, utan ambition att vara heltäckande.

På Biblist har diskussionen rört sig längs tre huvudspår, **demokrati och inflytande, ekonomiska vinster och möjligheterna att utveckla verksamheten** och den har varit präglad av tyckanden snarare än verkliga argument. Kortare beslutsvägar och personalens ökade inflytande över verksamheten lyfts fram som en positiv följd av entreprenader. Men frågan om ifall entreprenader är mer demokratiska än de i kommunal drift är mycket förvirrad. Flera tar upp personalens möjligheter att ta upp missförhållanden, och har olika åsikter om var det är högst i tak, men **Jonas Aghed** påpekar mycket riktigt att det är en rättighet för offentligt anställd personal men att den rättigheten är obefintlig för personal i privata företag. De större demokratiska frågorna tas i viss mån upp, bristen på insyn och risken för att en entreprenör inte skulle vara tillräckligt objektiv. En debattör gör en jämförelse med skolan och konstaterar att de fristående skolorna har ökat segregationen och andra hänvisar till rapporter om att kommunala verksamheter fungerar mycket bra. Och hur tar man tillbaka en verksamhet till offentlig drift igen?

Ekonomiska frågor som nämns är möjligheten att tjäna pengar på en biblioteksentreprenad och den eventuella skillnaden mellan personalkooperativ och bolag. **Lars Aronsson** uppmanar debattörerna att ta reda på fakta och åberopar Rebecca Bachmanns rapport om social ekonomi från 2007. Enligt den drivs Dieselverkstaden av ett personalkooperativ. (Det gäller dock att se till att de källor man använder är aktuella! Biblioteket är numera ett aktiebolag.) Möjligheten att få ut mera för skattepengarna ses av någon som positivt medan **Anders Granström** påpekar risken för att uppföljningen kommer att ske med kvantitativa mått och att icke lönsamma verksamheter som medier på andra språk och smala genrer inte kommer att prioriteras.

En bättre verksamhetsutveckling diskuteras också som en positiv följd av entreprenader. Här är argumenten ganska allmänna som att entreprenader i sig gynnar verksamhetsutveckling.

Så långt debatten på Biblist. I medierna har diskussionen innehållit mera uttalade ställningstaganden och pläderingar för eller emot entreprenader. I DN har **Fredrik Söderling, Jonas Thente** och **Henrik Berggren** i huvudsak med demokratiargument energiskt

försvarat att biblioteken ska drivas av kommunerna (10/12 och 22/12). Vad händer om exempelvis Bonniers vill ta över biblioteken i en kommun? Thente tar också upp risken för att kvaliteten försämrans. Henrik Berggren menar att jämförelsen med skolan bör avskräcka, eftersom styrningskrisen där är ett faktum. **Bengt Göransson**, tidigare utbildningsminister, lyfter fram biblioteken som en central institution i kulturlivet (22/12). **Per Wirtén** skriver på Dagens Arena: "Bibliotek är grundstenar för mänsklig utveckling. Där kan man hämta några av de 'capabilities', förmågor, som ekonomen Amartya Sen pekat ut som de viktigaste rättviseverktygen. Men de nya biblioteksentreprenörerna grubblar inte över bildning eller verktyg för jämlikhet. De räknar antalet utlån och besök som enda betyg."

Inlägg för bibliotek på entreprenad görs exempelvis i DN av ordföranden i kulturnämnden i Nacka, **Tobias Nässén**, som menar att verksamhetsutveckling och högre kvalitet är skälen till beslutet om upphandling. Ett lågvattenmärke utgör vd:n för Newsmill **PM Nilsson**, som påstår att Dieselverkstaden är en ny modell som inte bara räddar folkbildningen och jämlikheten(!) utan också demokratiserar biblioteken, där personalen hittills inte varit "kundtillvänd" och dessutom anför de "otillgängliga och magra bibliotekarierna" i Lund som avskräckande exempel. (Jfr Julius Caesar: "Jag vill se feta människor omkring, slätkammat folk, som sover gott om natten." Ur Shakespeare, Julius Caesar) Man tar sig för pannan!

Mycket mer finns att säga i entreprenadfrågan. **Barbro Borg** skrev en bra artikel i bis 2007:4, där hon benade upp skälen för och emot entreprenader i fyra grupper: ideologiska, ekonomiska, utvecklingsmöjligheter och personalens tillfredsställelse. Läs gärna den på BiS hemsida!

Svensk Biblioteksförnings rapport är på intet sätt tillräcklig som sakunderlag i diskussionen och värderar dessutom inte de argument som anförs. SB måste bidra med ett mycket mera kvalitativt och resonerande material i denna för biblioteken mycket viktiga framtidsfråga. Och vi efterlyser ett tydligt ställningstagande!

I bis 2007:4 redovisades BiS mässeminarium kring entreprenader med inlägg av bl a Barbro Borg och Stefan Carlén

